

Sygn. akt II CSKP 495/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa "G. [...]" Sp. z o.o. w W.
przeciwko S. S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 lipca 2022 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt V AGa [...],

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód „G. [...]” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w pozwie
domagał się zasądzenia od pozwanego S. S. kwoty 171 028,54 zł

Wyrokiem z 5 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo. W uzasadnieniu tego wyroku wskazał, że powód wystąpił z żądaniem zapłaty przeciwko S. S. w oparciu o art. 299 ksh. Stwierdził, że na rzecz spółki N. [...] S. sp. z o.o. dokonał sprzedaży o wartości 159 103,80 zł za którą nie otrzymał zapłaty, a egzekucja prowadzona przeciwko spółce była bezskuteczna. Odpowiedzialność przewidziana w art. 299 k.s.h. ma charakter subsydiarny, powstaje bowiem dopiero wtedy, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, a ściśle - gdy jest już oczywiste, że będzie ona bezskuteczna. Wierzyciel, który nie uzyskał zaspokojenia swojej należności od spółki, nie musi dowodzić wysokości doznanej wskutek tego szkody, wystarczy, że przedłoży tytuł egzekucyjny stwierdzający zobowiązanie spółki istniejące w czasie pełnienia przez pozwanego funkcji członka zarządu i wykaże, że egzekucja wobec spółki była bezskuteczna. Powód wykazał istnienie tytułu egzekucyjnego. Zgodnie z treścią art. 264 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego z dnia 28 lutego 2003 r. z zastrzeżeniem art. 296, po zakończeniu lub umorzeniu postępowania upadłościowego wyciąg z zatwierdzonej przez sędziego komisarza listy wierzytelności, zawierający oznaczenie wierzytelności oraz sumy otrzymanej na jej poczet przez wierzyciela, jest tytułem egzekucyjnym przeciwko upadłemu. Powód przedstawił wyciąg z listy wierzytelności N. [...] S. sygn. XGUp - [...] zatwierdzonej prawomocnym postanowieniem sędziego komisarza z 15 stycznia 2009 r. Nie sposób w ocenie sądu zgodzić się z twierdzeniem pozwanego i jakoby warunkiem dochodzenia roszczeń z art. 299 ksh było w każdym przypadku istnienie tytułu wykonawczego. W orzecznictwie zwrócono uwagę na mogący wystąpić wyjątek od zasady konieczności legitymowania się tytułem wykonawczym przeciwko dłużnikowi. Dotyczy to sytuacji, gdy trwale lub czasowo nie jest możliwe uzyskanie tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce ze względu na wszczęcie wobec niej postępowania upadłościowego lub wykreślenia z rejestru przedsiębiorców po zakończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku. Wówczas dopuszcza się wykazanie przez powoda istnienia wierzytelności przysługującej mu wobec spółki w oparciu o inny dowód, niż tytuł egzekucyjny wystawiony przeciwko spółce, zaś dowodem istnienia przysługującej powodowi wierzytelności, której egzekucja okazała się bezskuteczna, może być

zatwierdzona lista wierzytelności sporządzona dla potrzeb prowadzonego postępowania upadłościowego.

W ocenie Sądu nie zasługiwał również na uwzględnienie zarzut braku szkody po stronie powoda. Z opinii biegłego wynika, że wystąpienie przesłanki ogłoszenia upadłości określonej art. 111 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze wystąpiło z końcem grudnia 2003r., o czym członek zarządu powinien wiedzieć najpóźniej do 31 marca 2004 r. W tym stanie rzeczy 14 dniowy termin na zgłoszenie wniosku o otwarcie postępowania upadłościowego upłynął w dniu 14 kwietnia 2004 r. Gdyby więc pozwany dopełnił aktu staranności nie powstałaby szkoda w mieniu powoda, albowiem spółka N. [...] S. nie zaciągnęłaby zobowiązania. Zobowiązanie to powstało bowiem w okresie od kwietnia do lipca 2006r. Identyczna sytuacja miałaby miejsce gdyby uwzględnić zaistnienie wyłącznie drugiej z przesłanek ogłoszenia upadłości określonej przepisami Prawa upadłościowego i naprawczego w postaci niewykonywania przez dłużnika swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Przesłanka ta zgodnie z treścią opinii biegłego wystąpiła od listopada 2005r. co nakazywało złożenie wniosku o upadłość najpóźniej w marcu 2006r.

Sąd Okręgowy uznał za zasadny zarzut przedawnienia. Jedną z konsekwencji przyjęcia deliktowego i odszkodowawczego charakteru odpowiedzialności członków zarządu jest zastosowanie do przedawnienia roszczenia z tego tytułu art. 442 k.c. lub art. 442¹ k.c. Zgodnie z art. 442 § 1 k.c., a także zgodnie z art. 442¹ § 1 k.c., bieg trzyletniego terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jest to najczęściej związane z bezskutecznością egzekucji. Powoda obciąża ciężar wykazania bezskuteczności egzekucji. Zawiadomienie organu egzekucyjnego jest dostatecznym dowodem takiego stanu. Pozwanego, który podnosi zarzut przedawnienia obciąża dowód wykazania, że powód miał świadomość bezskuteczności egzekucji przed zawiadomieniem komornika o bezskuteczności egzekucji. Pozwany podnosząc zarzut przedawnienia powołał się na plan podziału zatwierdzony postanowieniem sądu z dnia 21 października 2009r., przewidujący częściowe zaspokojenie wierzytelności zaliczonych do kategorii II. Wierzytelności powoda zaliczono

do kategorii III i IV. W ten sposób powód dowiedział się, że nie istnieje majątek spółki, z którego jego wierzytelność mogłaby zostać w całości bądź części zaspokojona. Ogłoszenie o sporządzeniu przez syndyka i złożeniu sędziemu komisarzowi ostatecznego planu podziału z dnia 29 maja 2009r., przewidującego jedynie częściowe zaspokojenie wierzytelności zaliczonych do kategorii II ukazało się w Monitorze [...] z 18 czerwca 2009 r. Od tej daty biegł trzyletni okres przedawnienia, który upłynął z dniem 18 czerwca 2012 r., tj. przed złożeniem wniosku o zawiązanie do próby ugodowej, co zgodnie z twierdzeniem powoda miało miejsce w dniu 12 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 5 grudnia 2019 r. oddalił apelację powoda. Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy przyjął za własne. Wskazał, że zasada odpowiedzialności pozwanego wynikająca art. 299 k.s.h. została już prawomocnie przesądzona w sprawie toczonyj przed Sądem Rejonowyj w B. (sygn.. akt VI GC [...]). Wydany w tej sprawie wyrok z mocy art. 365 k.p.c. był wiążący w rozpoznawanej sprawie. Sąd Apelacyjny podkreślił, że w judykaturze wyjaśniono, iż związanie prawomocnym wyrokiem oznacza, że sąd obowiązany jest uznać, iż kwestia prawna, która była już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, mająca znaczenie prejudycjalne w sprawie przez niego rozpoznawanej, kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku, nawet jeżeli argumentacja prawna, na której opiera się to rozstrzygnięcie, jest nietrafna. W konsekwencji, jeżeli sąd rozstrzygnął już w prawomocnie osądzonej sprawie o zasadzie odpowiedzialności pozwanego, to w sprawie o pozostałe świadczenia wynikające z tego samego stosunku prawnego jest związany poprzednim rozstrzygnięciem. Prawomocny wyrok swoją mocą powoduje, że nie jest możliwe dokonanie odmiennej oceny tego samego stosunku prawnego, w tych samych okolicznościach faktycznych i prawnych, między tymi samymi stronami. W każdym jednak przypadku sąd rozstrzygający spór musi uwzględniać wszelkie zdarzenia, które zaszły do momentu zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c.). Oznacza to, że w przypadku rozstrzygania o reszcie świadczenia należy brać uwagę te fakty, które zaszły w okresie pomiędzy zamknięciem rozprawy w poprzednim postępowaniu a zamknięciem rozprawy w aktualnym procesie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie wystąpiły żadne zdarzenia, które pozwalałyby na odmienną oceną podstawy odpowiedzialności pozwanego w świetle przesłanek określonych w art. 299 § 1 k.s.h. Tak jak w poprzednim sporze należało przyjąć, że powódka wykazała odpowiedzialność pozwanego regulowaną w art. 299 § 1 k.s.h., a pozwany nie zdołał udowodnić zajścia jednego ze zdarzeń określonych w § 2 tego przepisu. Sąd Okręgowy nie był zatem uprawniony do badania ponownie podstaw odpowiedzialności pozwanego, czym naruszył art. 365 k.p.c. To uchybienie nie miało jednak ostatecznie wpływu na wynik sprawy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego złożenie przez powoda wniosku o zawezwanie do próby ugodowej przerwało bieg przedawnienia. Od dnia 2 listopada 2012 r. okres przedawnienia rozpoczął swój bieg na nowo. Przerwanie biegu przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przez wniesienie pozwu następuje jednak na ogół w granicach żądania pozwu. Jeżeli więc powód dochodzi pozwem części roszczenia, to wniesienie pozwu nie przerywa biegu przedawnienia co do tej części roszczenia, która nie jest objęta pozwem. Przerwanie przedawnienia rozszerzonego roszczenia następuje z chwilą rozszerzenia powództwa w sposób prawem przewidziany lub wniesienia nowego pozwu o resztę roszczenia. Z tego względu wniesienie pozwu do Sądu Rejonowego w B. o zapłatę kwoty 1.400 zł przerwało bieg przedawnienia tylko do tej części świadczenia pieniężnego. Pozostała część świadczenia została objęta pozwem wniesionym w dniu 15 stycznia 2016 r. Wniesienie pozwu przed Sąd Rejonowy w B. w sprawie o VI GC [...] nie przerwało biegu przedawnienia co do tej części wierzytelności. Bieg przedawnienia rozpoczął się na nowo w dniu 2 listopada 2012 r. i trzyletni okres upłynął przed wniesieniem pozwu, co oznacza, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie prawa materialnego art. 124 § 2 k.c. i art. 586 k.s.h. oraz naruszenie przepisów postępowania art. 382 k.p.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 171 028,54 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z bezspornych ustaleń faktycznych wynika, że powódka przed wytoczeniem powództwa o zapłatę złożyła w dniu 2 listopada 2012 r. wniosek o zawezwanie pozwanego do próby ugodowej. Zainicjowane tym wnioskiem postępowanie pojednawcze toczyło się przed Sądem Rejonowym w B. w sprawie o sygn. Akt VI GCo [...]. W tej sprawie w dniu 16 stycznia 2013 r. odbyło się posiedzenie pojednawcze, podczas którego pozwany oświadczył, że nie widzi możliwości zawarcia ugody. Sąd Apelacyjny przyjął, że zawezwanie do próby ugodowej spowodowało przerwę biegu przedawnienia, który od dnia 2 listopada 2012 r. rozpoczął bieg na nowo. Z uwagi na wniesienie w rozpoznawanej sprawie pozwu w dniu 15 stycznia 2016 r. od dnia 2 listopada 2012 r. upłynęły ponad trzy lata. W ocenie Sądu Apelacyjnego nakazywało to stwierdzenie, że roszczenie objęte pozwem uległo przedawnieniu z uwagi na trzyletni okres jego przedawnienia. Stanowisko Sądu Apelacyjnego w tym zakresie zostało zasadnie zakwestionowane w skardze kasacyjnej przez podniesienie zarzutu naruszenia art. 124 § 2 k.c.

Uznanie przez Sąd, że skuteczne wniesienie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej spowodowało przerwę biegu przedawnienia uzasadniało w rozpoznawanej sprawie stwierdzenie, że przerwa biegu przedawnienia nastąpiła w dniu 2 listopada 2012 r. Sąd Apelacyjny wskazał zatem prawidłowo datę, w której bieg terminu przedawnienia został przerwany. Pominął jednak, że na czas trwania postępowania pojednawczego nastąpiło także zawieszenie biegu terminu przedawnienia. Taki skutek przerwy biegu terminu przedawnienia będący następstwem zawezwania do próby ugodowej określa art. 124 § 2 k.c. W świetle tego przepisu bieg terminu przedawnienia rozpoczyna bowiem bieg na nowo po zakończeniu postępowania pojednawczego. W sprawie VI GCo [...] prowadzonej przed Sądem Rejonowym w B. postępowanie pojednawcze zostało zakończone po przeprowadzeniu posiedzenia w dniu 16 stycznia 2013 r. Oznacza to, że bieg terminu przedawnienia rozpoczął się na nowo dopiero w tej dacie. Nie ulega wątpliwości, że powód wniósł pozew w dniu 15 stycznia 2016 r., z zatem przed upływem trzyletniego terminu przedawnienia. Ocena Sądu Apelacyjnego, że

roszczenie objęte pozwem uległo przedawnieniu była z tego względu nieuzasadniona.

Pozbawione podstaw były natomiast pozostałe zarzuty skargi kasacyjnej, związane z twierdzeniem skarżącego, że Sąd Apelacyjny pominął ocenę kwestii przedawnienia z uwzględnieniem brzmienia art. 586 k.s.h. oraz pominął dowody potwierdzające popełnienie przestępstwa przez pozwanego. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał wyraźnie, że w postępowaniu apelacyjnym powód powołał się na popełnienie przez pozwanego przestępstwa określonego w art. 586 k.s.h. i w związku z tym twierdził, że okres przedawnienia w myśl art. 442¹ § 2 k.c. wynosi dwadzieścia lat. Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Apelacyjny odniósł się do tych kwestii przy rozpoznaniu apelacji. Stwierdził, że w postępowaniu cywilnym jest możliwe dokonanie przez sąd oceny czy zachowanie sprawcy szkody stanowiło przestępstwo. Wskazał również przesłanki warunkujące możliwość stwierdzenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 586 k.s.h. Sąd Apelacyjny wyraził stanowisko, że sam fakt niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w czasie właściwym nie jest wystarczający do stwierdzenia popełnienia przestępstwa. Ta okoliczność była oceniana pod kątem odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 299 k.s.h., w oparciu o niekwestionowane ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, które Sąd Apelacyjny przyjął za własne. Sąd Apelacyjny podkreślił, że udowodnienie istnienia przesłanek popełnienia przestępstwa przez pozwanego obciążało powoda. Sąd drugiej instancji ocenił, że popełnienie przestępstwa nie zostało przez powoda wykazane. Nie pozwala to uznać za zasadne zarzutów skargi kasacyjnej opartych o twierdzenie skarżącego, że Sąd Apelacyjny pominął brzmienie art. 586 k.s.h. i nie dokonał oceny zgromadzonych w sprawie dowodów pod kątem oceny istnienia przesłanek popełnienia przestępstwa określonych w tym przepisie.

Z uwagi na zasadność zarzutu naruszenia art. 124 § 2 k.c. skarga kasacyjna była uzasadniona i zaskarżony nią wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa przekazaniu Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

[as]